

ÖZEL EĞİTİME İHTİYACI OLAN BİREYLER İÇİN

(37-78 AY)

**OKUL ÖNCESİ ÖZEL EĞİTİM
DERS KİTABI**

Koordinatör

Prof. Dr. İbrahim Halil DİKEN

Yazarlar

Doç. Dr. Mehmet YANARDAĞ

Öğr. Gör. Ali KAYMAK

Oğuzhan DALLI

Çocuk Gelişim Uzmanları

Prof. Dr. Arzu YÜKSELEN

Öğr. Gör. Dr. Semra ŞAHİN

İNCE MOTOR GELİŞİM ALANI

Dil Uzmanı

Afife Nurten AYTAÇ

Görsel Tasarım Uzmanı

Sabri AKKERMAN

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Mehmet Âkif ERSOY

ANDIMIZ

Türküm, doğruyum, çalışkanım.

İlkem küçüklerimi korumak, büyüklerimi saymak; yurdumu, milletimi
özümnden çok sevmektir.

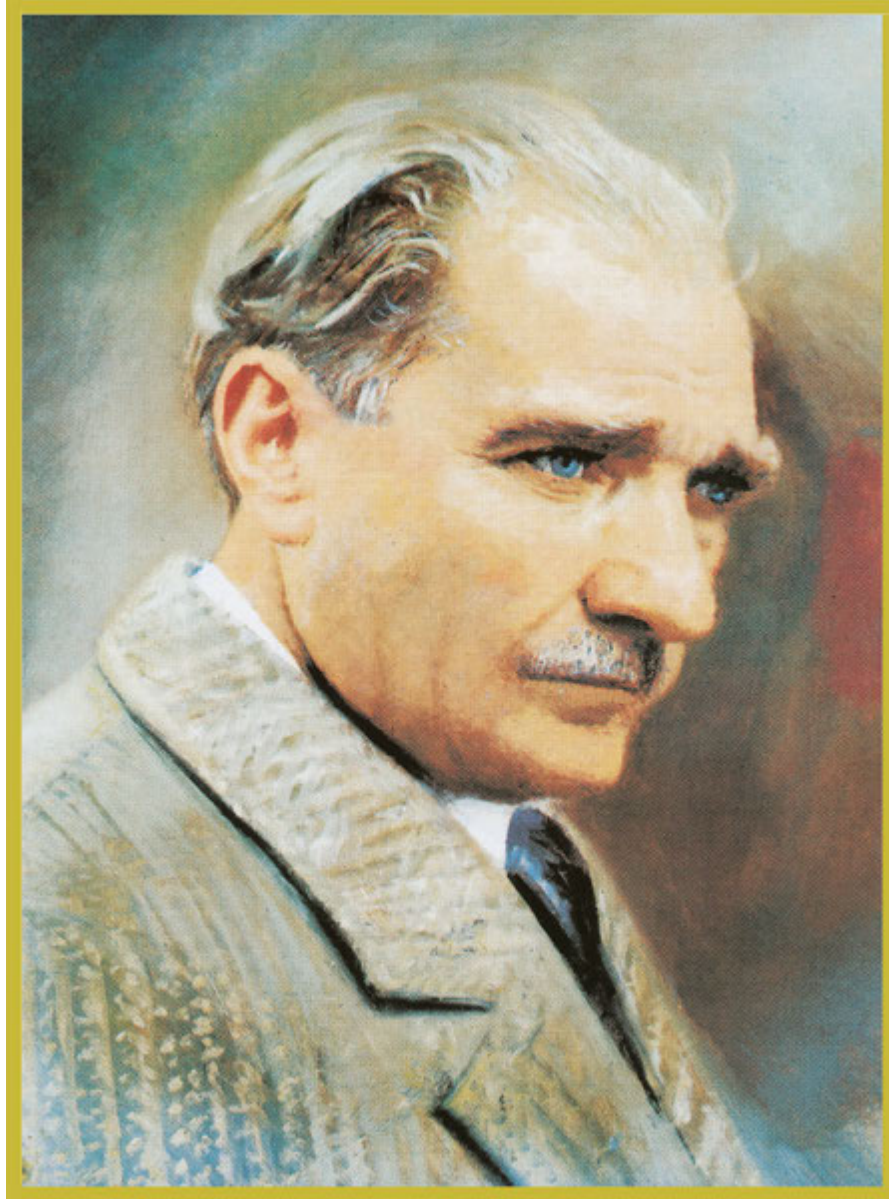
Ülküm yükselmek, ileri gitmektir.

Ey Büyük Atatürk!

Açtığın yolda, gösterdiğin hedefe durmadan yürüyeceğime ant içerim.

Varlığım Türk varlığına armağan olsun.

Ne mutlu Türküm diyene!

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

6 | İÇİNDEKİLER

37-48 AY

Kavrama..... 8

El Becerileri..... 10

49-60 AY

Kavrama..... 12

El Becerileri..... 14

61-78 AY

Kavrama..... 16

El Becerileri..... 18

KAYNAKÇA..... 20

ÖRNEK ETKİNLİK KARTLARI

Bu bölümde, 37-78 Ay Okul Öncesi İnce Motor Gelişim Alanında farklı kazanımlara yönelik örnek etkinlik kartları yer almaktadır. Diğer kazanımlar için, bu örnek kartları kullanarak etkinliklerinizi ya da uygulamalarınızı geliştirebilirsiniz.

8 İNCE MOTOR GELİŞİM ALANI

Alt Alan: Kavrama

GELİŞİM ALT ALANI: Kavrama (K)

Kazanım: K.1.1. İlk üç parmakla kalemin uç kısmından kavrar.

Ön koşullar: Çocuğun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- K.1.10. Baş ve diğer parmaklarla birlikte kalemin uç kısmından kavrar. (25-30 Ay İnce Motor Gelişim Alanı)

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuk ilk üç parmakla kalemin uç kısmından kavrar mı? Çocuk dört denemenin üçünde ilk üç parmakla kalemin uç kısmından kavarsa kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Boya kalemleri.
- Resim kâğıtları.

Uygulama

Çocuklarda kalem tutma becerisi gelişim aşamalarına göre farklılık göstermektedir. Çocuğun kol, el ve parmak kasları güçlendikçe kalemi tutma şekli ve kuvveti de farklılaşacaktır. Çocukların okunaklı yazılar yazabilmesi ve anlaşılır çizgiler çizebilmesi için el-parmak kaslarının gelişmiş olması ve doğru kalem tutuşuna sahip olmaları gerekmektedir. Çocuklar önceleri kalemi avcu ve tüm parmakları ile tutarken ilerleyen dönemlerde üç parmak ile tutarak "tripod" tutuşuna doğru yol alırlar. Bu süreçte eski alışkanlıklarını hemen bırakamayan çocuklar olabilir. Kalem tutan çocuğun eline küçük bir top koyarak avcunu ve iki parmağını meşgul etmiş olursunuz, böylece çocuk kalemi doğal olarak ilk üç parmağı ile tutacaktır. Doğru kalem tutma becerisinin kazandırılmasında ebeveynlerin çok iyi gözlemci olup sürece anında müdahale etmesi gerekmektedir. Bu süreçte dikkat edilmesi gereken başlıca noktalar;

- Kalemin ucundan tutulması (en fazla 2,5 cm yukarıdan).
- Kalemin baş, işaret ve orta parmakla tutulması.
- Çocuğun dirseklerinin masa üzerinde olması.

Kalemi ilk üç parmak ile uç kısmından tutup yazmak yorucu olacağından zamanla çocuğun kalemin üst kısmını baş ve işaret parmağının ortasına yasladığı görülebilir. Bu doğal bir süreçtir ve çocuğu doğru tutuşa bir adım daha yaklaştırır. Çocuğun repertuarında olmayan bir beceriyi öğreteceğimiz için model olma ile birlikte fiziksel yardımda bulunmak başarılı yaşantı ihtimalini artıracaktır. Fiziksel yardım sunmak için çocuğun arka tarafına oturulmalı, çocuğun eli ile etkinlik arasına girmekten kaçınılmalıdır. Fiziksel yardım ilk başta daha yoğunken aşamalı olarak geri çekilerek çocuğun bu etkinliği bağımsız yapması sağlanır. Çocuk etkinliği istenen performansta gerçekleştirdiyse "Aferin, kalemi çok güzel tutuyorsun." gibi sözel olarak pekiştiriniz.

Dikkat edilecek konular

- Başlangıç olarak kalın yazı kalemi veya yazmaya yeni başlayanlar için olan kalemleri kullanabilirsiniz.
- Çocuğa fiziksel yardım sunarken arkasında oturmanız gerekmektedir.
- Masa ve sandalye boyunun çocuğa uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Etkinlik sırasında çocuğun dirseklerinin masa üzerinde olduğundan emin olunmalıdır.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, kalem tutma çalışmaları yaparken kalem tutma aparatları ya da lolipop sopaları ile üçgen bir tutma zemini oluşturabilirsiniz. Böylece çocuğunuzun elini nereye yaslayacağı daha belirginleşmiş olur.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, kalem tutmayı sağlayan/kolaylaştıran aparatlar (kalem tutma yerini kalınlaştıran) kullanmayı tercih edebilirsiniz. Ayrıca çocuğun doğru tutuş pozisyonunu sürdürebilmesi için çok sıkı olmayacak şekilde lastik ile kalemi eline sabitleyebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, sözel yönergeler yerine fiziksel yardım ve model olmayı tercih etmelisiniz. Ayrıca kalemi nasıl tutması gerektiği ile ilgili aşamalı olarak tutuşu gösteren resimli kartlar hazırlanarak talimatları takip etmesine yardımcı olabilirsiniz.
- Zihinsel yetersizliği ya da riski olan ve Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, kalem tutma çalışmaları yaparken her bir basamakta davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunmalısınız (örneğin "kalemi doğru yerden tutuyorsun, aferin." vb.).

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Her iki elini kullanan çocuklar için her iki eliyle de çalışmalar planlamalısınız.
- Kavramayı serbest alanı boyama, kenarları belirgin alanın içerisini boyama, çizgi ve noktalama çalışmaları sırasında sürdürmesi sağlanmalıdır.

Son değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuz ilk üç parmakla kalemin uç kısmından kavırıyor mu? Çocuğunuz birbirini izleyen üç gün boyunca ilk üç parmakla kalemin uç kısmından kavırırsa, bu beceriyi yerine getirebiliyordur. Bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: El Becerileri (EB)

Kazanım: EB.2.1. Makas gibi parmak ve el bileği kontrolü gerektiren nesnelere düz hat boyunca kesim yapar.

Ön koşullar: Çocuğun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- K.1.2. Sapı olmayan makası ve dört parmak boşluklu makası kavrar.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuk makas gibi parmak ve el bileği kontrolü gerektiren nesnelere düz hat boyunca kesim yapar mı? Çocuk dört denemenin üçünde makas gibi parmak ve el bileği kontrolü gerektiren nesnelere düz hat boyunca kesim yaparsa kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuk makası.
- Kâğıt.
- Oyun hamuru.
- Dondurma çubuğu/lolipop çubuğu vb.

Uygulama

Çocukların yardımcı araçlar vasıtasıyla bazı el becerilerini gerçekleştirmesi okul çağındaki akademik beceriler ve günlük yaşam becerilerinde bağımsızlık kazanmaları için önemlidir. Makasla bir şekil kesmek iki ayrı beceri gerektirdiğinden dolayı çocuklar için oldukça güçtür. Çocukların öncelikle makası doğru tutması, makası istemli ve seri bir şekilde açıp kapatabilmesi gerekmektedir. Bu becerilerin öğretimi için günlük hayattaki rutinleri kullanarak sıkça fırsatlar oluşturmak gerekmektedir. Makası bir eliyle kontrol etmeyi öğrenen çocuğa diğer eli ile tuttuğu nesneyi kesmesi öğretilecektir. Bu aşamada etkinlikleri başlangıç düzeyinde oyunlaştırmak ve kolaylaştırmak gerekecektir. Örneğin oyun hamuru ile hazırlanan silindirler makasla kesilerek parçalara ayrılabilir ya da lolipop şekerlerinin plastik sapları, dondurma çubukları gibi nesnelere kâğıda yapıştırılarak bu nesnelere arasında makasla kesim yaptırılabilir. Başka bir örnek vermek gerekirse kâğıt üzerine etiketler yapıştırılarak etiketlerin arasında kesim yaptırılabilir ya da kâğıt üzerine fosforlu kalemle düz çizgiler çekilerek bu düz çizgiler üzerinden makasla kesim yaptırılabilir. Makasla kesme etkinlikleri sırasında makasın şekli ve büyüklüğü, masanın yüksekliği, sandalyenin boyu, çocuğun masaya olan mesafesi ve dirsek desteği gibi çevresel özelliklerin, çocuğun seviyesine uygun olması performansını artıracaktır. Kullanılacak makasın çocuğun el ve parmak büyüklüğüne uygun olması, makas açma-kapama gerginliğinin az olması ve hafif olması da çocuğun performansını etkileyecektir.

Dikkat edilecek konular

- Makasla kesme çalışmalarında çocuğunuzun yanında olmalı ve dikkatinizi yüksek tutmalısınız.
- Çocuğa fiziksel yardım sunarken arkasında oturmanız gerekmektedir.
- Sözel yardım sunarken net, açık ve çocuğunuzun dil gelişim düzeyine uygun ifadeler kullanmaya özen göstermelisiniz.
- Makas kullanma becerisine yönelik etkinlikler bazı çocuklar için yorucu olabilir. Dolayısıyla etkinlikler arasında yeterli dinlenme süresi vermek gerekmektedir.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, makas kullanma etkinlikleri çalışılırken küt uçlu makasları tercih edebilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, makas kullanma etkinlikleri çalışırken çift tutma yeri olan alıştırma makasları kullanabilirsiniz. Bu makas hem sizin hem çocuğunun parmaklarını deliklere yerleştirip birlikte kesmenizi sağlar.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, sözel yönergeler yerine fiziksel yardım ve model olmayı tercih etmelisiniz.
- Zihinsel yetersizliği ya da riski olan ve Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, makas kullanma etkinlikleri çalışırken tam fiziksel yardım ile başlayıp yardımı aşamalı bir şekilde azaltmayı tercih edebilirsiniz. "Aç.", "Kapa." gibi kısa yönergeler ile etkinliğinizi daha anlaşılır kılabilirsiniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Selobantlar kullanarak kâğıt üzerinde belirgin bir şerit oluşturup, bu şeridi takip ederek kesmesini isteyebilirsiniz.
- Kâğıdın üzerine farklı renklerde boya kalemleri ile çizgiler çizerek çocuktan bunları kesmesini isteyebilirsiniz.
- Farklı uzunluklarda şeritler çizerek kesmesini isteyebilirsiniz.
- Farklı renklerde kâğıtları kesip kesilen parçalarla kolaj çalışması yapabilirsiniz.

Son değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuz makas gibi parmak ve el bileği kontrolü gerektiren nesnelere düz hat boyunca kesim yapıyor mu? Çocuğunuz birbirini izleyen üç gün boyunca makas gibi parmak ve el bileği kontrolü gerektiren nesnelere düz hat boyunca kesim yapıyorsa, bu beceriyi yerine getirebiliyordur. Bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Kavrama (K)

Kazanım: K.1.4. Biri büyük diğeri küçük parmak boşluğu olan makası kavrar.

Ön koşullar: Çocuğun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- K.1.2. Sapı olmayan makası ve dört parmak boşluklu makası kavrar.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuk biri büyük diğeri küçük parmak boşluğu olan makası kavrar mı? Çocuk dört denemenin üçünde biri büyük diğeri küçük parmak boşluğu olan makası kavarsa kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Çocuk makası.
- Kâğıt.
- Oyun hamuru.
- Şeker maşası.
- Boş kâse.
- Küp şeker, boncuk vb.
- Pinpon topu.
- Zimba, delgeç, cımbız.

Uygulama

Çocukların makas kullanarak el-göz koordinasyonu gerektiren el becerilerini sergilemeleri günlük yaşam için olduğu kadar akademik yaşam için de önemlidir. Çocukları makas kullanmaya hazırlamadan önce bazı etkinliklere yer verilmelidir. Bu etkinliklere birkaç örnek vermek gerekirse, küçük metal maşayla küp şekerleri veya plastik kolye boncuklarını masa üzerinden alma ve boş bir kabin içerisine bırakma, çocuğun avucuna sığabilecek küçük zimba ve delgeç kullanarak kâğıt delme ve zımbalama yapma, uzun cımbız kullanarak küçük nesnelere masa üzerinden toplayarak masanın başka bir bölgesine bırakma, pinpon büyüklüğünde kauçuk topu çocuğun yüzük ve serçe parmaklarıyla avuç içi arasına sıkıştırdıktan sonra, baş-ışaret-orta parmakla küçük nesnelere kapaklarını açma-kapama, serçe parmağı ile avuç içi arasında küçük plastik halkayı tutarken baş ve işaret parmağı ile küçük nesnelere toplama ve boş bir kabin içerisine bırakma çalışmaları verilebilir.

Yukarıda sıralanan etkinliklerin çocuk tarafından bağımsız sergilenmesi sonrası makas kullanma etkinliklerine başlanabilir. Makas kullanma etkinliklerinde öncelikle makası doğru bir şekilde tutmak gerekmektedir. Bu sebeple çocuğunuzun öğrenme özelliklerini de düşünerek en doğru yardımı ona sunmamız gerekmektedir. Bu yardım sözel yönlendirme, model olma, fiziksel yardım seçeneklerinden birisi olabileceği gibi bunların birleşiminden de oluşabilir. Şayet çocuğunuz makası uygun şekilde tutmazsa anında müdahale edilip doğru tutuş sağlanmalı ve bu tutuş korunarak kâğıt kesme etkinliği tamamlanmalıdır.

Dikkat edilecek konular

- Kullanılacak makasın çocuğun el ve parmak büyüklüğüne uygun olması, makas açma-kapama gerginliğinin az olması ve hafif olması çocuğun performansını etkileyecektir.
- Çocuğa fiziksel yardım sunarken arkasında oturmanız gerekmektedir.
- Sözel yardım sunarken net, açık ve çocuğunuzun dil düzeyine uygun ifadeler kullanmaya özen göstermelisiniz.
- Makas kullanma becerisi yorucu olacağından dolayı etkinlikler arasında yeterli dinlenme süresi vermek gerekmektedir.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, makas kullanma etkinlikleri çalışılırken küt uçlu makasları tercih edebilirsiniz. Uygulama öncesi makası dokunarak incelemesi sağlanmalıdır.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, makas kullanma etkinlikleri çalışırken çift tutma yeri olan alıştırma makasları kullanabilirsiniz. Bu makas hem sizin hem çocuğunuzun parmaklarını deliklere yerleştirip birlikte kesmenizi sağlar.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, sözel yönergeler yerine fiziksel yardım ve model olmayı tercih etmelisiniz.
- Zihinsel yetersizliği ya da riski olan ve Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, makas kullanma etkinlikleri çalışırken tam fiziksel yardım ile başlayıp yardımı aşamalı bir şekilde azaltmayı tercih edebilirsiniz. "Aç.", "Kapa." gibi kısa ve basit yönergeler ile etkinliği kolaylaştırabilirsiniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Farklı etkinlik öncesi de el ve parmak egzersizleri için bitki çay demleme süzgeci ile pinpon topu taşıma çalışmaları yapabilirsiniz.
- Aynı makas ile farklı kalınlık ve büyüklükteki nesnelere kesme çalışmaları yaptırabilirsiniz.

Son değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuz biri büyük diğeri küçük parmak boşluğu olan makası kavıyor mu? Çocuğunuz birbirini izleyen üç gün boyunca biri büyük diğeri küçük parmak boşluğu olan makası kavıyorsa, bu beceriyi yerine getirebiliyordur. Bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: El Becerileri (EB)

Kazanım: EB.2.12. Baş ve işaret parmağı ile kavradığı para ve jeton gibi küçük ve ince nesnelere dar yerden geçirir.

Ön koşullar: Çocuğun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- EB.2.3. Oyun hamuru gibi yumuşak malzemeleri elleriyle dairesel şekle dönüştürür.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuk baş ve işaret parmağı ile kavradığı para ve jeton gibi küçük ve ince nesnelere dar yerden geçirir mi? Çocuk dört denemenin üçünde baş ve işaret parmağı ile kavradığı para ve jeton gibi küçük ve ince nesnelere dar yerden geçirirse kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Para, jeton, düğme gibi yassı ve farklı büyüklükte yuvarlak nesnelere.
- Kumbara/kapağı kumbara deliği gibi kesilmiş plastik kap vb.

Uygulama

Paraları tanıma ve kullanma becerisinin gelişmesine paralel olarak çocuklar günlük yaşam ve okul yaşamında madeni para ve jetonla çalışan pek çok cihaz ile karşılaşacaktır. Bu nedenle yetersizlikten etkilenen çocukların da bu beceriyi kazanmaları sağlanmalıdır. Başlangıçta büyük ebatlı para ve jetonların tercih edilmesine karşın geçirileceği yerin daha geniş olmasına dikkat edilmelidir. Aşamalı olarak daha küçük ve ince para ile jeton tercih ederek geçirileceği yeri daraltıp beceriyi zorlaştırınız. Çocuğun önüne bir grup madeni para (paraların büyüklüğü gitgide azaltılırken madeni para sayısı da gitgide artırılır) ve bir kumbara koyarak paraları kumbaraya atmasını isteyiniz. Bu esnada çocuğa nasıl yapması gerektiğini göstererek model olabilir ve gerektiğinde fiziksel yardım sunabilirsiniz. Çocuk tüm paraları kumbaraya attığında sevdiği bir yiyecek ya da oyuncakla onu ödüllendirebilirsiniz. Daha eğlenceli etkinlikler için kumbaraya para atma yarışması yapabilirsiniz. Süre dolduğunda herkesin kumbarasındaki parayı sayarak en çok para atana önceden belirlemiş olduğunuz ödülü sunabilirsiniz. Madeni para ve jeton gibi nesnelere eğlence, oyuncak, ulaşım, yiyecek, içecek, kumbara gibi gerçek cihazlara çocuğun doğru yerleştirerek işlevsel kullanmaları sağlanırsa önemli bir bağımsızlık becerisi de kazandırılmış olur. Üstelik bu becerinin devamında yiyecek, oyun, oyuncak gibi hoş giden uyaranlar elde edileceği için kalıcılığı da yüksek olacaktır.

Dikkat edilecek konular

- Çocuğunuzun para, jeton gibi nesnelere ağızına atma ihtimaline karşı dikkatli olmalısınız.
- Çocuğun nesnelere baş ve işaret parmağı ile tuttuğuna emin olmalısınız.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, bu beceriyi çalışırken önce kumbara üzerindeki deliği çocuğun dokunarak hissetmesini sağlayabilirsiniz. Küçük nesnelere ise bir kap içerisinde çocuğa sunulabilir.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, parayı yerden almak yerine avcunuzdan almasını ya da bir kaptan almasını isteyebilirsiniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Oyun alanlarında paralı ve jetonlu oyuncularda para ve jeton atma işini çocuğunuza yaptırabilirsiniz.
- Bozuk paralarını bir kabin içine biriktiren gün sonunda çocuğunuzdan kumbarasına atmasını isteyebilirsiniz.

Son değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuz baş ve işaret parmağı ile kavradığı para ve jeton gibi küçük ve ince nesnelere dar yerden geçiriyor mu? Çocuğunuz birbirini izleyen üç gün boyunca baş ve işaret parmağı ile kavradığı para ve jeton gibi küçük ve ince nesnelere dar yerden geçirirse bu beceriyi yerine getirebiliyordur. Bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: Kavrama (K)

Kazanım: K.1.6. İlk iki parmakla kalemin uç kısmını kavrar ve sonra bunları üçüncü parmağa yaslar.

Ön koşullar: Çocuğun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- K.1.1. İlk üç parmakla kalemin uç kısmını kavrar.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuk ilk iki parmakla kalemin uç kısmını kavrar ve sonra bunları üçüncü parmağa yaslar mı? Çocuk dört denemenin üçünde ilk iki parmakla kalemin uç kısmını kavrar ve sonra bunları üçüncü parmağa yaslarsa kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Farklı kalınlıklarda keçeli kalemler.
- Resim kâğıtları.

Uygulama

Tüm aileler çocuklarının okuma-yazma öğrenmesini isterler; çocukların okunaklı harfler yazabilmesinin ilk kuralı kalemi düzgün tutmalarıdır. Doğru kalem tutma becerisi için kalemle parmakların yüzeyi arasında doğru temas ve basınç noktalarının belirlenmesi gerekmektedir. Doğru kalem tutma becerisinin çalışma basamakları şu şekildedir;

- Kalem ucunun 2 cm yukarisından çocuk baş ve işaret parmağı arasına kalemin gövdesini tutar (sol eli başat olanlar için 2,5 cm).
- Orta parmağın işaret parmağına bakan yan tarafı üzerine kalemin altta kalan yüzeyi desteklenir.
- Yüzük ve serçe parmak hafifçe avuç içine doğru kıvrılarak elin masa üzerinde dengede kalmasına yardımcı olur.
- Baş ve işaret parmağının uç kısımları birbirine yaklaştırılarak "C" şekli oluşturulur.
- Kalem "C" şeklinin tam ortasına yaslanır ve el bileği hafif yukarıya (geriye doğru) kalkık şekilde kâğıt üzerindedir.

Tüm basamakların gerçekleştirilmesinde çocuk dikkatli bir şekilde gözlenmeli ve gerektiğinde yardım sunulmalıdır. Çocuğun repertuarında olmayan bir beceriyi öğreteceğimiz için model olma ile birlikte fiziksel yardım kullanmak başarılı yaşantı ihtimalini artıracaktır. Fiziksel yardım sunmak için çocuğun arka tarafına oturularak çocuğun eli ile etkinlik arasına girmekten kaçınılmalıdır. Fiziksel yardım ilk başta daha yoğunken aşamalı olarak geri çekilerek çocuğun bu etkinliği bağımsız yapmasını sağlayınız. Çocuk etkinliği istenen performansta gerçekleştirdiyse "Aferin çok güzel yapıyorsun." şeklinde pekiştiriniz.

Dikkat edilecek konular

- Kalın yazı kalemi veya yazmaya yeni başlayanlar için olan kalemleri kullanmalısınız.
- Çocuğa fiziksel yardım sunarken arkasında oturmanız gerekmektedir.
- Masa ve sandalye boyunun çocuğa uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Etkinlik sırasında çocuğun dirseklerinin masa üzerinde olduğundan emin olunmalıdır.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, kalem tutma çalışmaları yaparken kalem tutma yerlerine kabartma işaretler konularak doğru temas alanları belirginleştirilir.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, kalem tutmayı sağlayan/kolaylaştıran aparatlar (sapı kalınlaştıran) kullanmayı tercih edebilirsiniz. Ayrıca çocuğun doğru tutuş pozisyonunu sürdürebilmesi için paket lastiği ile kalemi eline sabitleyebilirsiniz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, sözel yönergeler yerine fiziksel yardım ve model olmayı tercih etmelisiniz. Ayrıca kalem tutuşunu kademeli olarak gösteren resimli kartlar hazırlayabilirsiniz.
- Zihinsel yetersizliği ya da riski olan ve Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, kalem tutma çalışmaları yaparken her bir basamakta davranışla ilişkilendirilmiş övgü sunmalısınız (örneğin "Kalemi doğru yerden tutuyorsun, aferin." vb.).

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Her iki elini kullanan çocuklar için her iki eliyle de çalışmalar planlamalısınız.
- Doğru tutuş ile boyama, çizgi, harf çalışmaları otururken masa üzerinde, ayakta duvar yüzeyinde ve yerde sırtüstü yatarken masanın alt yüzeyinde uygulanabilir.

Son değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuz ilk iki parmakla kalemin uç kısmını kavrayabiliyor ve sonra kalemi üçüncü (orta) parmağına yaslayabiliyor mu? Çocuğunuz birbirini izleyen üç gün boyunca ilk iki parmakla kalemin uç kısmını kavrar ve sonra bunları üçüncü parmağına yaslıyorsa, bu beceriyi yerine getirebiliyordur. Bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

GELİŞİM ALT ALANI: El Becerileri (EB)

Kazanım: EB.2.16. Çizgi dışına taşımadan boyama yapar.

Ön koşullar: Çocuğun alttaki kazanımları yerine getirdiğinden emin olunuz.

- EB.2.10. Bazı büyük harfleri kopya eder.

Değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuk çizgi dışına taşımadan boyama yapar mı? Çocuk dört denemenin üçünde çizgi dışına taşımadan boyama yaparsa kazanım için artı veriniz.

ETKİNLİK

Materyaller

- Kalem.
- Kâğıt.
- Karton.

Uygulama

Boyama çalışmaları çocukların el-göz koordinasyonu, görsel şekil algı ve motor planlama becerileri için okul öncesi dönemde önemli bir yer tutar. Boyama yapmanın bir çocuğa sadece kalem kullanma becerisi kazandırması bile, onun eğitiminde oldukça önemlidir. Etkinlik için görsel öğelerin olduğu karton ve kâğıtlara ve çocuğun el ve parmak büyüklüğüne uygun boyama kalemine gereksinim duyulmaktadır. Etkinlikler başlangıçta etrafı belirgin çizgiyle çevrili şekillerin boyanmasıyla başlar ve aşamalı olarak daha ince ve daha az belirgin çizgiyle çevrili şekillerin boyanmasına doğru ilerletilir. Etkinliklere büyük, düz ve tek şekilli görsellerle başlanır ve aşamalı olarak küçük, dairesel ve çok şekilli görsellere geçilir. Boyama etkinliğinde önce ince karton gibi kâğıttan daha kalın ve büyük sayfalar tercih edilmelidir. Daha sonra kartondan daha ince olan kâğıt sayfa yapısına geçilebilir. Küçük çocuklar için en kullanışlı boyalar pastel boyalar olsa da onun el becerilerinin ve hayal dünyasının gelişimi için keçeli kalem gibi diğer boyama türlerini de çocuğunuzla tanıştırmamızda fayda vardır. Çizgi dışına taşımadan boyama etkinliği çalışılırken mümkünse çocuğunuza rol model olabilecek bir akranının veya sizin eşlik etmeniz öğrenme sürecini hızlandıracaktır. Boyama yaparken akranının yaptığı ya da sizin yaptığınız, çizgilerin dışına taşımama becerisine uygun örnek bir resim gösterilerek çocuğun model alabilmesi için önüne konulur. Bu esnada ebeveyn çocuğun taşıma ihtimaline karşın tetikte olur. Çocuğun boyama etkinliği ile ilgili olma ve taşımadan boyama davranışı sıkça övülürken boyamayı taşıma durumunda anında müdahale edilir ve fiziksel yardım sunulur doğru şekilde boyama yapması sağlanır. Yardım düzeyi aşamalı olarak azaltılır. Biten boyamalar evde panoya asılır ve taşımadan boyama yapma davranışı gün içerisinde övülür.

Dikkat edilecek konular

- İlk önce geometrik şekiller daha sonraları basit resimleri boyayınız.
- Çocuğunuzun yaptığı boyamaları evin görünen kısımlarına asarak onu övmeyi unutmayınız.
- Çocuğa fiziksel yardım sunarken arkasında oturmanız gerekmektedir.
- Masa ve sandalye boyunun çocuğa uygun olmasına dikkat edilmelidir.
- Etkinlik sırasında çocuğun dirseklerinin masa üzerinde olduğundan emin olunmalıdır.
- Uygulamada önce çok büyük kâğıtlarla çalışmaya özen gösterilmelidir.
- Boyama çalışmalarını masada yapabileceğiniz gibi duvara monte ettiğiniz çizim kâğıtları ya da çizim panolarında da yapmalısınız.

Yetersizliklere göre etkinliklerdeki uyarlamalar

- Görme yetersizliği olan çocuk için, boyama çalışması yaptırırken plastik kavanoz kapaklarının içini ya da kâğıt tabaklardan hazırlamış olduğunuz kalıpların içini boyatarak başlayabilirsiniz. Ayrıca mum damlatarak kâğıt üzerinde belirlediğiniz şekilleri boyama çalışmaları da yaptırabilirsiniz.
- Fiziksel yetersizliği olan çocuk için, sınırlı boyama yaptırırken boyanacak şeklin etrafından yapıştırıcı ile geçerek kurumasını bekleyebilirsiniz. Böylece şeklin dışına taşmaması için görsel bir ipucu oluşturmuş olursunuz.
- İşitme yetersizliği olan çocuk için, sözel yönergeler yerine fiziksel yardım ve model olmayı tercih etmelisiniz.
- Zihinsel yetersizliği ya da riski olan ve Otizm Spektrum Bozukluğu ya da riski olan çocuk için, sadece taşırmadan boyama davranışını değil, boyama etkinliği ile meşgul olma davranışlarını da pekiştirmelisiniz.

Etkinlik çeşitlemeleri ve genelleme

- Farklı yüzeyler, boyalar ve şekillerle çalışmalar yinelenebilir.
- Boyama kitapları alınarak her gün belirli sayıda boyama yapması istenebilir.
- Önceden boyanmış bir alanda sınır çizilir ve kazıma yöntemi kullanarak sınırlı alanı taşırmadan kazıma yapması istenebilir.
- Boyamayı zevkli hâle getirmek için çocuğunuzla evde çeşitli levha ve panolar kullanabilirsiniz. (örneğin çocuğunuzdan (varsa) kendi odası olduğunu belirten bir tabela boyaması ve üzerine ismiyle fotoğrafının yapıştırılması gibi).

Son değerlendirme/Çocuk bu beceriyi yapabiliyor mu?

Çocuğunuz çizgi dışına taşırmadan boyama yapıyor mu? Çocuğunuz birbirini izleyen üç gün boyunca çizgi dışına taşırmadan boyama yapıyorsa bu beceriyi yerine getirebiliyordur. Bir sonraki kazanıma geçebilirsiniz.

- Ammer, J. J., & Bangs, T. (2002). *Birth to Three-Assessment and Intervention System (BTAIS-2)*. Austin, TX: Pro-Ed.
- Ball, M. F. (2002). *Developmental Coordination Disorder: Hints and Tips for the Activities of Daily Living*. Jessica Kingsley Publishers.
- Berk, L. (2013). *Child Development (9th ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Bielenberg, K. (2008). *All Active. 35 Inclusive Physical Activities*. Champaign: Human Kinetics.
- California Department of Education (2008). *California Preschool Learning Foundations-Volume 1*. Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/sp/cd/re/documents/preschoollf.pdf>
- California Department of Education (2010). *California Preschool Learning Foundations-Volume 2*. Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/sp/cd/re/documents/psfoundationsvol2.pdf>
- California Department of Education (2012). *California Preschool Learning Foundations-Volume 3*. Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/sp/cd/re/documents/preschoolfoundationsvol3.pdf>
- California Department of Education (2015). *Kindergarten Chapter of the Mathematics Framework for California Public Schools* Retrieved from <http://www.cde.ca.gov/ci/ma/cf/documents/mathfwkindergarten.pdf>
- Cowden, J.E. & Torrey C.C. (2007). *Motor Development and Movement Activities for Preschoolers and Infants with Delays*. Springfield: Charles C Thomas Publisher.
- Dienstmann, R. (2008). *Games for Motor Learning*. Champaign: Human Kinetics.
- Delaney, T. (2009). *101 Games and Activities for Children with Autism, Asperger's, and Sensory Processing Disorders*. McGraw-Hill Companies.
- Einon, D. (1999). *Learning Early: Everything Parents Need to Encourage and Develop Their Child's Learning Skills From Birth to Six Years of Age*. Checkmark Books.
- Epstein, A. S. (2012). *The Highscope Preschool Curriculum: Mathematics*. Ypsilanti, MI: Highscope Press.
- Epstein, A. S. (2012). *The Highscope Preschool Curriculum: Creative Arts*. Ypsilanti, MI: Highscope Press.
- Epstein, A. S. (2012). *The Highscope Preschool Curriculum: Science & Technology*. Ypsilanti, MI: Highscope Press.

- Frankenburg, W. K., Dodds, J., Archer, P., Shapiro, H., & Bresnick, B. (1992). *The Denver II: A Major Revision and Restandardization of the Denver Developmental Screening Test*. *Pediatrics*, 89(1), 91-97.
- Gordon, A. M., & Browne, K. W. (2015). *California Edition Beginning Essentials in Early Childhood Education*. Cengage Learning.
- Grigorenko, E. L., & Sternberg, R. J. (1999). *Assessing Cognitive Development in Early Childhood*. Early Childhood Development.
- Guralnick, M. J. (2001). *Early Childhood Inclusion: Focus on Change*. Paul H. Brookes Publishing Company, PO Box 10624, Baltimore, MD 21285-0624.
- Haibach, P.S., Reid, G., & Collier, D.H. (2011). *Motor Learning and Development*. Champaign: Human Kinetics.
- Hammon, V. (1995). *Developing a Marketing Strategy for an Early Childhood Education Program in Hawaii*.
- Harding, J., Meldon-Smith, L., & Sheridan, M. (2012). *Play in Early Childhood: From Birth to Six Years*. Routledge.
- Howard, J. (2017). *Mary D. Sheridan's Play in Early Childhood: From Birth to Six Years*. Taylor & Francis.
- Jenkinson, J., Hyde, T., & Ahmad, S. (2008). *Building Blocks for Learning Occupational Therapy Approaches: Practical Strategies for the Inclusion of Special Needs in Primary School*. John Wiley & Sons.
- Kurtz, L. A. (2003). *How to Help a Clumsy Child: Strategies for Young Children with Developmental Motor Concerns*. Jessica Kingsley Publishers.
- Kurtz, L. A. (2007). *Understanding Motor Skills in Children with Dyspraxia, Adhd, Autism, and Other Learning Disabilities: A Guide to Improving Coordination*. Jessica Kingsley Publishers.
- Mayesky, M. (2014). *Creative Activities and Curriculum for Young Children*. Cengage Learning.
- MEB (2018). *Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (0-36 Ay) Erken Çocukluk Özel Eğitim Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- MEB (2018). *Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları. Ankara.
- Plomin, R., & DeFries, J.C. (1985). *Origins of Individual Differences in Infancy: The Colorado Adoption Project*. Orlando, FL: Academic.

- Savaşır, I., Sezgin, N., & Erol, N. (1995). *Ankara Gelişim Tarama Envanteri El Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi.
- Sher, B. (2009). *Early Intervention Games: Fun, Joyful Ways to Develop Social and Motor Skills in Children with Autism Spectrum or Sensory Processing Disorders*. John Wiley & Sons.
- Teaford, P. (2010). *Hawaii Early Learning Profile (HELP) 3-6 Checklist (2nd Ed.)*. Menlo Park, CA: VORT Corporation.
- Teaford, P. (2010). *Help 3-6 Activities at Home (2nd Ed.)*. Menlo Park, CA: VORT Corporation.
- Temel, F., Ersoy, Ö., Avcı, N., & Turla, A. (2005). *Gazi Erken Çocukluk Gelişimi Değerlendirme Aracı "GEÇDA"*. Ankara: Rekmay Ltd. Şti.
- Tomporowski, P., McCullick, B., & Pesce, C. (2015). *Enhancing Children's Cognition with Physical Activity Games*. Champaign Human Kinetics.
- Woodhead, M. (1996). *In Search of the Rainbow: Pathways to Quality in Large-Scale Programmes for Young Disadvantaged Children. Early Childhood Development: Practice and Reflections Number 10*. Bernard van Leer Foundation, PO Box 82334, 2508 EH, The Hague, Netherlands (Single copies free of charge).